

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๒๑๑.๓/ว ๒๕๖๗

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอักษะแกว่งค้ กทม. ๑๐๒๐๐

มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง รายงานกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ [เรื่อง สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตร กรณีการบริโภคโฟลิก เอซิด (วิตามิน B9)]

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จำนวน ๑ ชุด
 ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว (ล) ๔๕๐๒ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗
๒. เอกสารประชาสัมพันธ์โครงการสาวไทยแถมแดง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระทรวงมหาดไทยได้รับแจ้งจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ว่า กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอรายงานกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เรื่อง สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลัง การคลอดบุตร กรณีการบริโภคโฟลิก เอซิด (วิตามิน B9) ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ รับทราบผลการดำเนินการและความเห็นในภาพรวมของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมการปกครองและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ประชาชนถึงประโยชน์ของโฟลิก เอซิด (วิตามิน B9) ทั้งประเทศอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ถูกต้องครบถ้วน จึงขอให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี ดังกล่าว โดยแจ้งส่วนราชการ หน่วยงานในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ประชาชน ได้รับทราบถึงประโยชน์ของโฟลิก เอซิด (วิตามิน B9) โดยในระดับหมู่บ้านให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ทางเว็บไซต์สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย <http://www.ppb.moi.go.th/midev01/> หัวข้อ “หนังสือแจ้งเวียน/ประชาสัมพันธ์”

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชานาญวิทย์ เดรัตน์)
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สำนักนโยบายและแผน

กลุ่มงานยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชน

และส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๒๓ ๕๒๔๔

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

สัปดาห์
แม่และเด็ก

ใครคือ “สาวไทยแค้นแดง”

องค์การอนามัยโลก (WHO) ให้คำนิยาม
ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ คือ
ผู้หญิงที่มีอายุระหว่าง 15-49 ปี

**สาวไทยแค้นแดง คือ
หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่เลือดไม่จาง
= ไม่มีภาวะโลหิตจาง**

โดยดูจากผลการตรวจเลือด

ค่าปกติคือ ค่าฮีโมโกลบิน (Hb) $\geq$ 12 กรัมต่อเดซิลิตร หรือ
ค่าฮีมาโตคริต (Hct) $\geq$ 36%

สถานการณ์ภาวะโลหิตจาง ในหญิงวัยเจริญพันธุ์ในประเทศไทย

“สาวไทยประมาณ 1 ใน 6 คน
แถมไม่แดง (มีภาวะโลหิตจางหรือซีด)”

การสำรวจภาวะโลหิตจางในสาวไทย น.ศ. 2563
พบภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 16*

อ้างอิง : การสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 6
น.ศ. 2562-2563 (NHES6)

*คำนวณจากผลการสำรวจภาวะโลหิตจางในหญิงอายุ 15-44 ปี

สาวไทยแถมแดง 3

แก้มไม่แดง ไม่มีแรงเดิน จริงหรือ?

สาวๆ มีอาการแบบนี้อยู่นานแล้วละ ลองมาเช็คกันเลย

หงุดหงิดง่าย
นอนไม่หลับ

เวียนศีรษะ
ปวดหัวบ่อย

อ่อนเพลียง่าย
เมื่อยล้า

เหนื่อยง่าย
เป็นลมง่าย

ประสิทธิภาพ
การทำงานลดลง
ความคิดไม่แจ่มใส

เปลือกตา
ด้านในซีด

เล็บงอขึ้นเป็นแฉ่ง
คล้ายช้อน

เสียงตั้งครรภ์ไม่มีคุณภาพ
(ทารกน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์,
ทารกพิการแต่กำเนิด)

อยากเป็นสาวไทยแก้มแดง
ต้องกินอะไร?

สารอาหาร **สังกะสี** ลดเสี่ยง **ซีดี**

ธาตุเหล็ก

เป็นองค์ประกอบสำคัญของฮีโมโกลบิน ซึ่งเป็นสารสีแดงในเม็ดเลือดแดง ทำหน้าที่นำออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกาย

โฟเลต

ช่วยร่างกายผลิตเซลล์เม็ดเลือดแดง การได้รับโฟเลตอย่างเพียงพอ ยังช่วยลดความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิดด้วย

ธาตุเหล็ก สำคัญอย่างไร

ธาตุเหล็ก เป็นแร่ธาตุสำคัญในการนำออกซิเจนไปเลี้ยงเซลล์ทั่วทั้งร่างกาย ถ้าหญิงวัยเจริญพันธุ์ มีเลือดจางจากการขาดธาตุเหล็ก จะทำให้การเรียนรู้หรือประสิทธิภาพการทำงานลดลง และมีผลกระทบต่อการตั้งครรภ์ในอนาคต โดยภาวะเลือดจางอย่างรุนแรงจะเพิ่มอัตราการตายของมารดา และทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย และคลอดก่อนกำหนด

พบมากใน

เลือด

ตับ

เนื้อสัตว์

เครื่องในสัตว์

โฟเลต สำคัญอย่างไร

โฟเลต หรือ วิตามินบี 9 มีส่วนช่วยลดความเสี่ยงของภาวะโลหิตจางและทารกในครรภ์พิการแต่กำเนิด โดยเฉพาะความพิการของสมองและไขสันหลัง เช่น ภาวะหลอดประสาทไม่ปิด เนื่องจากในช่วง 1 เดือนแรกของการตั้งครรภ์เป็นช่วงสำคัญของการพัฒนาสมองและระบบประสาทของทารก ดังนั้น หากหญิงวัยเจริญพันธุ์วางแผนจะมีบุตรควรเตรียมพร้อมโดยการกินธาตุเหล็กและโฟเลตให้เพียงพอก่อนตั้งครรภ์อย่างน้อย 12 สัปดาห์

พบมากใน

ผัก

ผลไม้

ข้าวกล้อง

ธัญพืช

เมนูสุขภาพ ชูสุขภาพ อุดมด้วยธาตุเหล็ก

ต้มเลือดหมู

ดับหวาน

ผัดกะเพราตับ

ก๋วยจั๊บน้ำใส

สเต็กหมู สลัดผัก

ตับผัดขิง

แกงเขียวหวานไก่ใส่เลือด

ตับทอดกระเทียมพริกไทย

ตับผัดดอกกุยช่าย

กินคู่กับ... ช่วยเพิ่มการดูดซึม

- ✔ **วิตามินซี** โดยการกินร่วมกับผลไม้รสเปรี้ยว
- ✔ **โปรตีน** จากเนื้อสัตว์อื่นในมื้ออาหาร
- ✔ **คาร์โบไฮเดรต** น้ำตาลในนม เช่น น้ำตาลแลคโตส
ช่วยดูดซึมธาตุเหล็กได้ดีกว่าคาร์โบไฮเดรตอื่นๆ
- ✔ **ไขมัน** ช่วยดูดซึมธาตุเหล็กในรูปเฟอร์รัสซัลเฟต

กินคู่กับ... ขัดขวางการดูดซึม

- ❗ **แทนนิน** ในน้ำชา กาแฟ
- ❗ **โพลีฟีนอล** ในผักใบเขียวเข้ม ชมันชั้น
- ❗ **ไฟเตต** ในผักธัญพืช เช่น กระถิน ใบขี้เหล็ก
ข้าวไม่ขัดสี ถั่วเมล็ดแห้ง
- ❗ **แคลเซียม** ในนมและผลิตภัณฑ์นม

4. ตัวท็อปโพเลตสูง แหล่งอาหารสูง

ปริมาณโพเลต (ไมโครกรัม : μg) ต่ออาหาร 100 กรัม

ผัก

ผักโขม 160 μg

แขนงกะหล่ำ 97 μg

ผักกาดทางหงษ์ 94 μg

คะน้า 80 μg

ผักอื่นๆ เช่น บลอคโคลี ดอกกุยช่าย ดอกกะหล่ำ ผักกาดหอม แดงกวา หน่อไม้ฝรั่ง

ผลไม้

สับปะรด 300 μg

ส้ม 292 μg

มะละกอ 256 μg

ฝรั่ง 115 μg

ผลไม้อื่นๆ เช่น ทับทิม มะม่วง สตรอเบอร์รี่

ข้าวและธัญพืช

ข้าวกล้อง 263 μg

ข้าวเหนียว 169 μg

ข้าวหอมมะลิ 158 μg

ถั่วแดง 144 μg

เนื้อสัตว์

เนื้อหมูสันใน 156 μg

ปลาดุก 96 μg

เนื้อวัวสะโพก 64 μg

เนื้ออกไก่ 61 μg

ที่มา : ระบบสืบค้นคุณค่าทางโภชนาการ สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

* เน้นกินผักผลไม้สด
เนื่องจากโพเลตสามารถถูกทำลายด้วยความร้อน

สุขภาพดีได้ง่ายๆ แค่กินตาม..ธงโภชนาการ

ผู้หญิงวัยทำงาน อายุ 25-60 ปี ควรได้รับพลังงานประมาณ 1,600 กิโลแคลอรีต่อวัน

จัดธงลงจาน

10 สาวไทยกันแดง

แก้มแดง ใสไม่ขีด

เสริมด้วย ธาตุเหล็กและกรดโฟลิก
ในรูปแบบผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Supplement)

ธาตุเหล็ก

ปริมาณ 60 มิลลิกรัมต่อสัปดาห์

เฟอร์รัสฟูมาเรต (Ferrous Fumarate)

ขนาด 200 มิลลิกรัม

กินสัปดาห์ละ 1 เม็ด

หาซื้อได้ตามร้านขายยาทั่วไป
รับบริการตามชุดสิทธิประโยชน์

กรดโฟลิก

ปริมาณ 2,800 ไมโครกรัมต่อสัปดาห์

โฟลิกเอซิด (Folic acid) ขนาด 2,800 ไมโครกรัม

กินสัปดาห์ละ 1 เม็ด

โฟลิกเอซิด (Folic acid) ขนาด 400 ไมโครกรัม

กินวันละ 1 เม็ด

หาซื้อได้ตามร้านขายยาทั่วไป
รับบริการตามชุดสิทธิประโยชน์

สาวไทยแก้มแดง //

หญิงวัยเจริญพันธุ์

มีสิทธิ

“รับบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค”

จากระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก 60 มิลลิกรัมและกรดโฟลิก 2,800 ไมโครกรัม
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

รพ.สต.

ศูนย์บริการสาธารณสุข

คลินิกชุมชนอบอุ่น

ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง

สถานพยาบาล

ร้านขายยา

ที่ขึ้นทะเบียนกับ สปสช. ทั่วประเทศ

รายชื่อหน่วยบริการในระบบหลักประกัน
สุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

www.nhso.go.th/page/hospital

คู่รัก ที่วางแผนครอบครัว

ควรได้รับบริการเหล่านี้

1

การได้รับข้อมูล ความรู้ คำแนะนำ

- การวางแผนครอบครัว
- เมตในชีวิตรคู่

2

การตรวจร่างกายทั่วไป

- น้ำหนัก ส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกาย
- ความดันโลหิต
- ระบบทางเดินหายใจ
- ระบบหัวใจ

3

การได้รับวัคซีน

- วัคซีนหัดเยอรมัน
- วัคซีนไวรัสตับอักเสบบี
- วัคซีนบาดทะยัก

การตรวจห้องปฏิบัติการ

- ตรวจหาน้ำตาลในเลือดและปัสสาวะ เมื่อคัดกรองโรคเบาหวาน ซึ่งเป็นโรคที่มีผลต่อการตั้งครรภ์
- เอ็กซเรย์ปอดทำให้ทราบถึงโรคปอดที่สามารถติดต่อถึงกันได้
- ตรวจโรคเมื่อให้ทราบถึง
  - กลุ่มเลือด (หมู่เลือด)
  - ความเข้มข้นของเม็ดเลือด
 เมื่อคัดกรองภาวะโลหิตจางและธาลัสซีเมีย
  - โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น โรคซิฟิลิส (VDRL) และเอดส์ (HIV)
  - โรคไวรัสตับอักเสบบี
 เพราะเป็นโรคที่อาจไม่มีอาการแสดง แต่สามารถติดต่อถึงกันและติดต่อไปยังลูกในครรภ์ได้

ศึกษาข้อมูล องค์ความรู้
เกี่ยวกับการส่งเสริม
ควบคุม ป้องกันภาวะโลหิตจาง
จากการขาดธาตุเหล็ก

เพิ่มเติมได้ที่

เว็บไซต์ "สำนักโภชนาการ"
www.nutrition2.anamai.moph.go.th

Facebook "สำนักโภชนาการ"
www.facebook.com/bureau.nutrition

Facebook "สาวไทยแก้มแดง"
www.facebook.com/redcheeksproject

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

สำนักโภชนาการ กรมอนามัย

โทร 02-590-4335

<http://nutrition2.anamai.moph.go.th>